

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Освітньо-наукова програма

ГЕОГРАФІЯ

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність С6 Географія та регіональні студії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

“ ____ ” _____ 2026 року,
протокол № ____

Введено в дію з 2026/2027 навчального року
наказом від _____ 2026 р. № _____

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Борис САМОРОДОВ

Харків 2026 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми «Географія»

Освітню програму розглянуто та схвалено на:

1. Науково-методичній раді Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна:
протокол № ____ від «____» _____ 2026 р.

Голова науково-методичної ради _____ Борис САМОРОДОВ

2. Вченій раді факультету геології, географії, рекреації і туризму:
протокол № ____ від «____» _____ 2026 р.

Голова Вченої ради факультету _____ Віліна ПЕРЕСАДЬКО

3. Науково-методичній комісії факультету геології, географії, рекреації
і туризму:
протокол № ____ від «____» _____ 2026 р.

Голова науково-методичної комісії
факультету _____ Юлія ПРАСУЛ

4. Кафедрі соціально-економічної географії і регіонознавства імені
Костянтина Нємця:
протокол № ____ від «____» _____ 2026 р.

Завідувач кафедри,
д. геогр. н., професор _____ Катерина СЕГІДА

ПРЕАМБУЛА

Розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади	Науковий ступінь, вчене звання
Керівник робочої групи – СЕГІДА Катерина Юріївна, гарант ОП	професор ЗВО, завідувач кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	доктор географічних наук, професор кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства
Члени робочої групи		
НСМЕЦЬ Людмила Миколаївна	професор ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	доктор географічних наук, професор кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства
КОСТРИКОВ Сергій Васильович	професор ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	доктор географічних наук, професор кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства
ПЕРЕСАДЬКО Віліна Анатоліївна	професор ЗВО кафедри фізичної географії та картографії	доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії та картографії
ПРАСУЛ Юлія Іванівна	доцент ЗВО кафедри фізичної географії та картографії	кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та картографії
КАНДИБА Юрій Іванович	доцент ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	кандидат географічних наук, доцент кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства
КРАВЧЕНКО Катерина Олександрівна	доцент ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця, декан факультету геології, географії, рекреації і туризму	кандидат географічних наук, доцент кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства

До проєктування освітньої програми долучені:

Представники здобувачів вищої освіти:

Венгрин Дар'я Володимирівна – здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Географія», аспірантка кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В. Н. Каразіна, 4-й рік навчання.

Гаврикова Ірина Миколаївна – здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Географія», аспірантка кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В. Н. Каразіна, 3-й рік навчання.

Овчаренко Гліб Олегович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Географія», аспірант кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2-й рік навчання.

Представники роботодавців:

Полтавець Валентина Дмитрівна – виконавчий директор Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад».

Редіна Валентина Андріївна – директор КЗ «Харківський обласний центр туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді», кандидат педагогічних наук, доцент.

Носирєв Олександр Олександрович – голова ГО Науково-дослідний інститут регіонального економічного розвитку, кандидат географічних наук, доцент.

При розробці проєкту Освітньо-наукової програми враховані вимоги:

- 1) Національної рамки кваліфікацій
- 2) Стандарту вищої освіти України третього (освітньо-наукового) рівня, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.08.2024 р. № 1128.
- 3) ОНП «Географія», затверджена Вченою радою ХНУ імені В.Н. Каразіна 26 травня 2025 року протокол № 14
- 4) Методичні рекомендації щодо відповідності освітніх програм спеціальностям, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 (Наказ МОН України № 1734 від 31.12.2025 р.)

1. Профіль освітньої програми

1 – Загальна інформація	
<i>Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу</i>	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, факультет геології, географії, рекреації і туризму
<i>Офіційна назва програми</i>	Географія Geography
<i>Ступінь вищої освіти</i>	Доктор філософії
<i>Кваліфікація, що присвоюється</i>	Доктор філософії з географії та регіональних студій
<i>Тип диплому та обсяг освітньої програми</i>	Диплом доктора філософії, одиничний. Обсяг освітньої складової програми 54 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
<i>Наявність акредитації</i>	Немає
<i>Передумови</i>	Наявність ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) – НРК 7
<i>Мова викладання</i>	Українська, англійська (для окремих дисциплін)
<i>Термін дії освітньої програми</i>	4 роки
<i>Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми</i>	http://geo.karazin.ua/aspirantura/ http://start.karazin.ua/programs/8/10
2 – Мета освітньої програми	
<i>Мета програми</i>	Підготовка висококваліфікованого фахівця з географії та регіональних студій ступеня доктора філософії в галузі С - соціальних наук, журналістики, інформації та міжнародні відносини за спеціальністю С6 Географія та регіональні студії, здатного до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної та практичної діяльності у галузі географії, просторового планування, регіонального та місцевого розвитку, викладацької роботи у закладах вищої освіти.
3 – Характеристика освітньої програми	
<i>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))</i>	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини Спеціальність С6 Географія та регіональні студії
<i>Орієнтація освітньої програми</i>	Освітньо-наукова, науково-дослідницька, академічна
<i>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</i>	Проведення досліджень у галузі «С – соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» за спеціальністю «С6 Географія та регіональні студії» Ключові слова: географія, економічна та соціальна географія, регіональний розвиток.

<i>Особливості програми</i>	Програма комбінована (науково-дослідницька), посилена теоретична, методологічна, мовна, геоінформаційна підготовка, обов'язкова науково-педагогічна практика, можливе стажування у закладах вищої освіти та науково-дослідних установах за кордоном.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
<i>Придатність до працевлаштування</i>	Можливість працевлаштування в провідних установах у системі Міністерства освіти і науки України, Міністерства розвитку громад та територій України; в науково-дослідних, проектних та прогнозно-планових державних і приватних установах, у закладах вищої освіти, інших установах та організаціях, що здійснюють дослідження та/або підготовку фахівців у сфері географії, регіонального розвитку, а також розробляють та реалізують регіональну політику, здійснюють просторове планування, управління природокористуванням, регіональним і міським розвитком, зокрема в обласних, районних і міських управлінських структурах (адміністраціях), в органах самоврядування, в туристичних фірмах.
<i>Подальше навчання</i>	Випускник може продовжувати навчання в докторантурі – 8-му рівні НРК
5 – Викладання та оцінювання	
<i>Викладання та навчання</i>	Організація освітнього процесу ґрунтується на проблемно-орієнтованому навчанні, самонавчанні з елементами дослідницької роботи. Основні традиційні методи навчання – пояснювально-ілюстративний, пошуковий, проблемного викладання, «мозковий штурм».
<i>Оцінювання</i>	Чотирирівневе та дворівневе, 100-бальна система оцінювання через такі види контролю: письмові екзамени, залікові роботи, звіт з науково-асистентської практики
6 – Програмні компетентності	
<i>Інтегральна компетентність</i>	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері географії, щодо регіонального і міського розвитку, збалансованого природокористування та просторового планування, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення.
<i>Загальні компетентності</i>	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК03. Здатність працювати у міжнародному контексті. ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері географії та з дотичних до неї напрямів на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

<i>Спеціальні компетентності</i>	СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері географії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей. СК02. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти географічних і міждисциплінарних досліджень, цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності. СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти в сфері географії та суміжних галузей з дотичних напрямів. СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері географії, природокористування та регіонального розвитку, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК05. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері географії та з дотичних до неї напрямів. СК06. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати технічні, правові, етичні та інші аспекти під час розв'язання наукових і прикладних задач та проведення досліджень. СК07. Здатність використовувати географічні інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності, аналітичні можливості сучасних геоінформаційних засобів, результатів картографічного моделювання. СК08. Здатність до встановлення взаємозв'язків у системі «природа – населення – господарство» за результатами моніторингу геосистем із застосуванням сучасних методів та технологій досліджень.
7 – Програмні результати навчання	
<i>Програмні результати навчання</i>	РН01. Мати сучасні концептуальні знання у сфері географії та на межі галузей знань і спеціальностей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інновацій. РН02. Глибоко розуміти методологію природничо- та/або суспільно-географічних досліджень, застосувати її у власній науковій діяльності та викладацькій практиці РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних та/або емпіричних досліджень, наявні літературні дані. РН04. Планувати і виконувати експериментальні, емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері географії, природокористування, регіонального розвитку і дотичних міждисциплінарних напрямів. РН05. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку,

	оброблення та аналізу інформації, в тому числі хмарні технології, методи аналізу даних великої розмірності. РН06. Проводити науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, застосовуючи інноваційні форми, засоби та технології, здійснювати наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення освітнього процесу, розробляти і викладати навчальні дисципліни, дотичні до предметної області географії. РН07. Вільно презентувати й обговорювати усно і письмово державною та іноземною мовами з фахівцями та широкою аудиторією результати досліджень, наукові та прикладні проблеми з географії, природокористування та регіонального розвитку, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях. РН08. Критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми. РН09. Розробляти та досліджувати концептуальні та інші моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері географії та дотичних міждисциплінарних напрямках. РН10. Розуміти філософську методологію пізнання, ключові засади професійної та наукової етики, систему морально-культурних цінностей, дотримуватись у професійній діяльності принципів соціальної відповідальності та громадянської свідомості. РН11. Застосовувати методи математичного і геоінформаційного аналізу та моделювання сучасного стану та прогнозування змін геосистем РН12. Проводити опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
<i>Специфічні характеристики кадрового забезпечення</i>	Науково-педагогічні працівники, які здійснюють освітньо-наукову підготовку докторів філософії за спеціальністю С6 Географія та регіональні студії, відповідають ліцензійним умовам. Усі викладачі є штатними викладачами Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, мають науковий ступінь та вчене звання, що відповідає основному профілю дисципліни, що викладається, мають підтверджений рівень наукової та професійної активності. Усі викладачі раз на п'ять років проходять підвищення кваліфікації.
<i>Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення</i>	Для матеріально-технічного забезпечення науково-дослідницької роботи та виконання експериментальних досліджень у розпорядженні здобувачів навчальні, науково-дослідні лабораторії, навчально-дослідні лабораторії, технічне устаткування і прилади факультету геології, географії, рекреації і туризму та університету, ліцензоване програмне забезпечення.

	Обладнання та устаткування, необхідне для польових і камеральних досліджень суспільно-географічних об'єктів і систем, технічні засоби навчання (дошки-екрани; мультимедійні проектори, ноутбуки, принтери, сканери, персональні комп'ютери з програмним забезпеченням), для формування спеціальних компетентностей з економічної та соціальної географії, відповідає діючим нормам.
<i>Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення</i>	Офіційний сайт ХНУ імені В.Н. Каразіна, власний сайт факультету геології, географії, рекреації і туризму, сайт кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця, необмежений доступ до Інтернет, друковані (фонди ЦНБ імені В.Н. Каразіна, репозитарій, власні бібліотеки навчальних лабораторій, картографічні твори) та Інтернет-джерела (у т.ч. і Центру електронного навчання ХНУ імені В.Н. Каразіна); електронні наукові видання, навчальні курси із можливістю дистанційного навчання та самостійної роботи.
9 – Академічна мобільність	
<i>Національна кредитна мобільність</i>	На основі двосторонніх договорів між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та академічними установами і ЗВО України.
<i>Міжнародна кредитна мобільність</i>	На основі двосторонніх договорів між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та навчальними закладами країн-партнерів, у т.ч. в рамках програми Erasmus+
<i>Навчання іноземних здобувачів вищої освіти</i>	Іноземні громадяни за їх бажанням можуть навчатися англійською та українською мовами.

2. Перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність

Освітня складова ОНП доктор філософії

Код	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти/роботи, практики)	Кількість кредитів ЄКТС	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти ОНП			
ОК 1.	Філософські засади наукового пізнання	4	Екзамен
ОК 2.	Іноземна мова для аспірантів	8	Залік, Екзамен
ОК 3.	Методологія та сучасні технології суспільно-географічних досліджень	10	Залік, Екзамен
ОК 4.	Психологія, педагогіка та освітні технології у вищій школі	3	Екзамен
ОК 5.	Організація наукової роботи та підготовка наукових публікацій	6	Залік, Екзамен
ОК 6.	Виробнича (науково-педагогічна) практика	5	Залік
Загальний обсяг обов'язкових освітніх компонентів:		36	

Вибіркові компоненти ОНП			
БК 1	Вибіркова дисципліна 1	6	Залік
БК 2	Вибіркова дисципліна 1	6	Залік
БК 3	Вибіркова дисципліна 1	6	Залік
	<i>Орієнтовний перелік (не вичерпний) вибірових дисциплін наведений в ОНП. Здобувач освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем за погодженням з гарантом ОНП має право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти або іншої спеціальності.</i>		
Загальний обсяг вибірових освітніх компонентів:		18	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОГРАМИ		54 ЄКТС	

*Орієнтовний перелік вибірових дисциплін для осіннього семестру**

Working with geodatabases in Human Geography (Робота з базами даних в суспільній географії) (англійською мовою) / Кількісні та якісні методи суспільно-географічних досліджень / «International research projects in Human Geography (міжнародні дослідницькі проекти в суспільній географії)» (англійською мовою) / Сучасні методологічні проблеми суспільної географії / Регіональні суспільно-географічні дослідження / Практичне навчання в університетській освіті (Practice Learning in University Teaching) / Сучасні аспекти раціонального використання природних ресурсів / Екологічна безпека / Політика та менеджмент в охороні довкілля / Фундаментальні засади фізичної географії, геофізики та геохімії ландшафтів / Presenting Science (англійською мовою) / Глобальні проблеми людства та стійкий розвиток

*Орієнтовний перелік вибірових дисциплін для весняного семестру**

Геоматика та моделювання (Geomatics and Modelling) / Тривимірне (3D) моделювання міського середовища / Міждисциплінарні дослідження в географії / Наукові основи ландшафтно-екологічних досліджень / Актуальні проблеми сучасного суспільства: Україна у глобальних та регіональних порівняннях / Прикладні суспільно-географічні дослідження / Теорія і методологія географічної картографії / Теорія та практика геодемографії / Теорія та практика геоурбаністики і регіоналістики / Regional Studies (Регіональні студії) англійською мовою / Практики екологічного менеджменту / Наукові основи природокористування / Моделі оцінки екологічних ризиків / Геополітика: теорія та практика

Наукова складова ОНП доктор філософії

Рік підготовки	Зміст наукової роботи аспіранта (вид роботи)	Форма звітності, форма контролю
1 рік	Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду географічного дослідження конкретної наукової проблеми. Обґрунтування методів географічного дослідження конкретної наукової проблеми.	Затвердження індивідуального плану роботи аспіранта на вченій раді факультету, звітування про хід виконання індивідуального плану
2 рік	Підготовка статистичної бази дослідження. Збір, систематизація, узагальнення та первинна обробка зібраних матеріалів.	Звітування про хід виконання індивідуального плану
3 рік	Аналіз зібраних матеріалів дослідження, візуалізація географічних даних.	Звітування про хід виконання індивідуального

Рік підготовки	Зміст наукової роботи аспіранта (вид роботи)	Форма звітності, форма контролю
	Моделювання процесів за тематикою дослідження.	плану
4 рік	Систематизація отриманих результатів дослідження. Розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо розв'язання досліджуваної проблеми. Завершення дисертаційної роботи, її оформлення.	Звітування про хід виконання індивідуального плану, надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

3. Структурно-логічна схема ОНП

Семестр	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів
1	Філософські засади наукового пізнання	4
	Іноземна мова для аспірантів	4
	Методологія та сучасні технології суспільно-географічних досліджень	5
	Всього за 1 семестр	13
2	Іноземна мова для аспірантів	4
	Методологія та сучасні технології суспільно-географічних досліджень	5
	Організація наукової роботи та підготовка наукових	3
	Всього за 2 семестр	12
3	Організація наукової роботи та підготовка наукових	3
	Психологія, педагогіка та освітні технології у вищій школі	3
	Вибіркова дисципліна 1	6
	Всього за 3 семестр	12
4	Вибіркова дисципліна 2	6
	Вибіркова дисципліна 3	6
	Виробнича (науково-педагогічна) практика	5
	Всього за 4 семестр	17
	Усього	54

4. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Поточна атестація здійснюється у формі заліків, екзаменів, звіту з науково-асистентської практики та щорічних звітів аспірантів на засіданні кафедри та вченої ради факультету.

Атестація здобувачів освітнього рівня доктора філософії здійснюється у формі публічного захисту дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання комплексної проблеми в сфері географії або на її межі з іншими спеціальностями, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Обсяг дисертації має бути 5-8 друкованих аркушів. Дисертація не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Дисертація має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти (наукової установи).

Атестація здобувача вищої освіти завершується видачею диплому про присудження йому ступеня доктор філософії із присвоєнням кваліфікації: доктор філософії з географії та регіональних студій.

**5. Матриця відповідності програмних компетентностей
компонентам освітньої програми**

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	Наукова складова
ІК	•		•		•	•	•
ЗК 01	•		•		•		•
ЗК 02	•		•		•		•
ЗК 03		•			•		•
ЗК 04	•		•		•		•
СК 01	•				•		•
СК 02		•			•		•
СК 03				•		•	
СК 04	•		•		•		•
СК 05			•		•		•
СК 06	•		•	•	•	•	•
СК 07			•				•
СК 08	•		•				•

**6. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН)
відповідними компонентами освітньої програми**

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	Наукова складова
ПРН 01	•		•	•	•		•
ПРН 02	•					•	•
ПРН 03	•				•		•
ПРН 04			•		•		•
ПРН 05			•				•
ПРН 06				•	•	•	
ПРН 07		•		•	•		•
ПРН 08	•	•	•		•		•
ПРН 09	•		•		•		•
ПРН 10	•		•				
ПРН 11			•		•		•
ПРН 12				•		•	